Seat No. : _______________

NF-137

November-2018

M.A., Sem.-III

503 : Sanskrit

(अनुवाद –अमरकोषः)

Time : 2:30 Hours] **[Max. Marks : 70**

1. (A) નિમ્નલિખિત ગદ્યખંડનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો : **14**

निम्नलिखितस्य गद्यखण्डस्य संस्कृतानुवादः विधेयः ।

રમેશ પાચક છે. તે સવારે ભાત, બપોરે શાક અને રાત્રે ક્ષીર રાંધે છે. તે દૂધને સ્થાલીમાં ગરમ કરે છે તથા સ્થાલીમાં જ ઠંડું કરે છે. ઠંડા દૂધને હાથથી સ્પર્શ કરે છે. દૂધ ઠંડું હોય છે, ત્યારે તે મુખથી પીવે છે. આ દૂધથી તેનું સ્વાસ્થ્ય ઉત્તમ બને છે. દૂધ સાથે તે શર્કરાનો પણ પ્રયોગ કરે છે. દૂધમાં જ્યારે શર્કરા હોય છે, ત્યારે તે દૂધ મધુર બને છે. મધુર દૂધમાં સહુની રુચિ હોય છે. રુચિના કારણે માણસ દૂધને પીવે છે.

અથવા

હું માણસ છું. તમે પણ માણસ છો. માણસની પાસે હાથ છે. હાથથી માણસ ભવન રચે છે. ભવન શીત, વર્ષા અને આતપથી માણસની રક્ષા કરે છે. માણસ હાથથી દાન કરે છે અને પુણ્યાર્જન કરે છે. હાથથી આપે છે અને લે છે. માણસ મુખથી બોલે છે. જ્યારે મધુર બોલે છે, ત્યારે સહુનો પ્રિય બને છે. પરંતુ જ્યારે કટુવચન બોલે છે, ત્યારે શત્રુ બની જાય છે. માણસની પાસે પગ છે, તેથી એ ભૂમિ ઉપર ચાલે છે. માણસ પાસે બુદ્ધિ છે. તેનો ઉપયોગ કરીને તે પાણીમાં તરે છે અને આકાશમાં પણ ગમન કરે છે.

(B) નિમ્નલિખિત વાક્યોનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરછ : **4**

निम्नलिखितानां वाक्यानां संस्कृतानुवादः विधेयः ।

(1) દર્શન માટે આંખ છે.

(2) પુત્ર પિતાના આશ્રયે જીવે છે.

(3) માણસ ઘરમાં રહે છે.

(4) આકાશમાંથી જલ વર્ષે છે.

2. (A) નિમ્નલિખિત વાક્યોનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો : (ગમે તે **સાત**) **14**

निम्नलिखितानां वाक्यानां संस्कृतानुवादः विधेयः (यथेष्टं **सप्तानाम्**) ।

(1) ગુરુ, શિષ્ય અને સાધુ વનમાં જઈ રહ્યા છે.

(2) ગુરુકુલમાં છાત્રો વેદનો પાઠ કરે છે.

(3) અગ્નિથી શીત દૂર થાય છે અને પાણીથી તાપ દૂર થાય છે.

(4) ધનવાન નિર્ધનને ભોજન તથા વસ્ત્ર આપે છે.

(5) વૃક્ષ ઉપરથી ફળ જમીન ઉપર પડે છે.

(6) મને શર્કરા ગમે છે પણ લવણ ગમતું નથી.

(7) ઘરમાં માર્જર હોય છે, ત્યાં મૂષક રહેતો નથી.

(8) મારું નામ નારાયણ છે, તારું નામ શું છે ?

(9) ગુરુની સાથે શિષ્ય ગુરુકુલમાં જાય છે અને વ્યાકરણ ભણે છે.

(10) વિદ્યાર્થી વિનય અને વિનયથી વિદ્યા શોભે છે.

(B) નિમ્નલિખિત પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : **4**

निम्नलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लेखनीयानि ।

(1) અધિકરણ કારકમાં કઈ વિભક્તિ વપરાય છે ?

(2) सह ના યોગમાં કઈ વિભક્તિ થાય છે ?

(3) विना શબ્દના પ્રયોગમાં કઈ-કઈ વિભક્તિ વાપરી શકાય છે ?

(4) नमः અને स्वाहा શબ્દના પ્રયોગમાં કઈ વિભક્તિ થાય ?

3. (A) વિશેષણ પદો ધરાવતાં નિમ્નલિખિત વાક્યોનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો : (ગમે તે **સાત**) **14**

निम्नलिखितानां वाक्यानां संस्कृतानुवादः विधेयः (यथेष्टं **सप्तानाम्**) ।

(1) શાળામાં હું પ્રથમ છાત્ર છું.

(2) વેદ ચાર છે અને તેમાં અનેક મન્ત્રો છે.

(3) અઢાર પુરાણોના કર્તા એક છે.

(4) કાલિદાસની સાત કૃતિઓ છે.

(5) પશુ ચાર પગથી ચાલે છે અને માણસ બે પગથી.

(6) વાર્ષિક પરીક્ષામાં પોતાના હાથથી ઉત્તરો લખે છે.

(7) વનમાં એક સિંહ અને બે હાથી રહે છે.

(8) માણસનું નામ અને કામ સુંદર છે.

(9) મારા ગામમાં એક ગુરુકુલ નાનું છે અને એક ગુરુકુલ મોટું છે.

(10) ચતુર્દશ વિદ્યાઓ અને ચોસઠ કલાઓ છે.

અથવા

રંગવાચક અને સંખ્યાવાચક વિશેષણ પદો ધરાવતાં વાક્યોના સંસ્કૃતાનુવાદ માટે ધ્યાનપાત્ર નિયમોનો ઉલ્લેખ કરી સાત વાક્યો સંસ્કૃતમાં લખો.

रंगवाचकानां, संख्यावाचकानां च विशेषणपदानां प्रयोगविषये ध्यातव्यान् नियमान् विलिख्य सप्त वाक्यानि संस्कृते लेखनीयानि ।

(B) નિમ્નલિખિત વાક્યોનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો : **3**

निम्नलिखितानां वाक्यानां संस्कृतानुवादः विधेयः ।

(1) અહીં એક છાત્ર અને એક છાત્રા આવે છે.

(2) સવારે એક સુંદર પુષ્પને જોવું છું.

(3) ત્યાં ગુરુ એક છે પરંતુ શિષ્યો તો અનેક છે.

4. (A) નિમ્નલિખિત પદ્યોમાંથી ગમે તે બે ને તમારા શબ્દોમાં સમજાવો : **14**

निम्नलिखितेषु पद्येषु यथेष्टं **पद्यद्वयं** स्वीयैः शब्दैः विवृणुत ।

(1) आकाशे त्रिदिवे नाकः लोकस्तु भुवने जने ।
पद्ये यशसि च श्लोकः शरे खड्गे च सायकः ।। 2 ।।

(2) कला शिल्पे कालभेदेऽपि आली सख्यावली अपि ।
अब्ध्यम्बुविकृतौ वेला कालमर्यादयोरपि ।। 198 ।।

(3) घनो मेघे मूर्तिगुणे त्रिषु मूर्ते निरन्तरे ।
इनः सूर्ये प्रभौ राजा मृगाङ्के क्षत्रिये नृपे ।। 111 ।।

(4) श्लेष्मादि रसरक्तादि महाभूतानि तद्गुणाः ।
इन्द्रियाण्यश्मविकृतिः शब्दयोनिश्च धातवः ।। 65 ।।

અથવા

અમરકોષનો ટૂંકમાં પરિચય કરાવી તેની ઉપયોગિતા વિશે વિગતે નોંધ લખો.

अमरकोषस्य संक्षिप्तः परिचयः प्रदाय तस्य उपयोगिता लेखनीया ।

(B) નિમ્નલિખિત શબ્દોના બે – બે પર્યાયો લખો : (ગમે તે ત્રણ) **3**

निम्नलिखितानां शब्दानां **द्वौ द्वौ** पर्यायौ लिखत – (यथेष्टं **त्रयाणाम्**)

(1) अलीकम् ।

(2) पुण्डरीकः ।

(3) इष्टिः ।

(4) द्रविणम् ।

(5) कृतान्तः ।

(6) विनायकः ।